

HET STADHUIS

INLEIDING

Het huidige stadhuis is het zevende in de geschiedenis van Oostende. Het **eerste** stadhuis stond in Ostenda Antiqua (= het oude Oostende op het langwerpige schorregebied "Testerep"), dat volledig verdwenen is in zee. Het **tweede** stadhuis, daterend van 1418, werd gebouwd in Ostenda Nova (= de nieuwe stad) en situeerde zich aan de noordkant van het Wapenplein. Rond 1500 werd het **derde** stadhuis opgetrokken, eveneens aan de noordkant van het Wapenplein. Na het beleg van Oostende (1601-1604) werd het **vierde** stadhuis gebouwd (1609), doch ditmaal aan de zuidkant van het Wapenplein (= op de plaats van het Feest- en Kultuurpaleis). In 1706 werd Oostende belegerd door de Engelsen. Bombardementen met scheepsgeschut legden de stad in puin waarbij het stadhuis totaal afbrandde. In 1711 werd op dezelfde plaats het **vijfde** stadhuis opgetrokken. Het **zesde** stadhuis zou een verbouwing zijn van het vorige. Het dateert van 1886. In 1890 werd het voorzien van een toren. Tijdens de bombardementen van 27-28 mei 1940 werd dit stadhuis volledig verwoest. Het huidige, **zevende** stadhuis werd opgetrokken op het derde havendok waarin de Sint- Katharinakreek uitmondde. Dit dok, daterend van 1783 werd enkel gebruikt voor scheepsbouw. In 1947 liep in dat bassin het laatste houten vissersschip van stapel. Een jaar later werd het gedempt.

Het stadhuis dateert van 1956. De eerste steenlegging, in aanwezigheid van de toenmalige burgervader Adolf VAN GLABBEKE gebeurde op 8 september 1956. De architect was Victor BOURGEOIS, bijgestaan door architect Jerome VAN COILLIE.

De architect onderscheidde in het stadhuis drie delen. Aan de zijde van de Mercatorhaven hebben we de vleugel met staatsiezen en de kabinetten van de Burgemeester en Schepenen. Evenwijdig daarachter hebben we de stadskantoren. Onderling zijn beide vleugels verbonden door een soort sluis.

Het stadhuis bestaat uit een skeletbouw van gewapend beton die rust op 482 palen. De onderbouw en dagkanten zijn van blauwe kalksteen van Visé. Voor de gevels gebruikte men witte Portlandsteen en voor het raamwerk brons. De kantoorvleugel bestaat uit Wallspangevels en inwendige beweegbare metalen scheidingswanden.

Halfweg 1960 namen de eerste stadsdiensten er hun intrek. Vanaf 1961 werd het stadhuis volledig in gebruik genomen.

Tijdens de Open Monumentendag worden een drietal zalen, uit de staatsiezen, opengesteld voor het publiek. Bij het binnenkomen via de hoofdingang, gelegen tegenover de Mercator, zien we aan weerszijden van de erehall de naamplaten die herinneren aan de slachtoffers uit beide wereldoorlogen. Voor ons ligt een prachtige trap met een lichte en elegante boog en heldere verlichting. De trap leidt ons naar de eerste verdieping met zijn prachtige hall ; de vloer bestaat uit groene Portugese marmer terwijl de muren bekleed zijn met witroze Italiaanse marmer. Die hall geeft direct toegang tot de trouwzaal en de gemeenteraadszaal.

ALICE FREYZAAL

De Alice Freyzaal is de trouwzaal. Hier worden door de Schepenen van Burgerlijke Stand de huwelijken voltrokken.

Alice FREY werd geboren in Antwerpen op 25 juni 1895 als dochter van een fabrikant en handelaar in

muziekinstrumenten. Zij bracht haar jeugdjaren door in Antwerpen en liep er ook school. Haar grootvader een opticien in Antwerpen had een bijhuis in Oostende, in de Vlaanderenstraat. Zo komt het dat Alice heel wat vakanties doorbracht in onze badstad. Bij het uitbreken van de oorlog in 1914 werd de familie FREY verrast zodat ze noodgedwongen in Oostende moest blijven tot begin 1916. In die tijd maakte zij kennis met James ENSOR, die in dezelfde straat woonde. Tussen beiden kwam het tot zekere vriendschapsbanden. Terug in Antwerpen studeert ze voor regentes Kleding. Tot 1925 geeft ze les. Van 1917 tot 1919 volgde ze lessen aan de Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen. In 1919 is zij één van de stichtende leden van het tijdschrift "Lumière". De bedoeling was het propageren van moderne kunsttendensen. In 1922 huwde zij met Georges MARLIER een kunstschilder, kunstcriticus en kunsthistoricus. Haar leven verliep zeer rustig met veel reizen, heel drukke

schilderactiviteiten en deelneming aan talloze tentoonstellingen, zowel in België als in het buitenland. In 1968 kwam zij naar Oostende wonen waar zij haar laatste jaren in een bejaardenhome met standing doorbracht. Zij stierf op 30 augustus 1981.

Zij was zeer goed bevriend met burgemeester Jan PIERS. Bij testament legerde ze dan ook een aantal schilderijen, tekeningen en aquarellen aan de stad Oostende. Als dank werden haar werken opgehangen in de trouwzaal en commissiezaal I. De trouwzaal kreeg haar naam.

Alice FREY liet een omvangrijk oeuvre na, waarbij zij vele genres beoefende : portret, stilleven, landschap, naakt , enz. Het dominerende genre was toch wel het fantastische genretaferaal met figuren zoals bevallige meisjes en vrouwen, clowns, pierrots, ballerina's , engelen, duivels, bloemen, waaiers, maskers (invloed van James ENSOR). Ook hondjes zijn een steeds terugkerende constante elementen in haar werk. In haar beginperiode

borstelde zij een aantal abstracte werken. In de jaren 1920 was ze, zij het voor korte tijd, in de ban van het expressionisme dat ze in een gematigde-afgezwakte vorm overnam. Na een periode van zoeken ontwikkelde ze uiteindelijk een eigen stijl, een combinatie van de stijlen van James ENSOR (magisch-symbolisch eventualisme), Edgard TYTGAT en Marc CHAGALL.

In de trouwzaal zelf zijn 13 werken van haar opgehangen. Ze geven een duidelijk beeld van de diverse genres die ze beoefende. Vooraan hangt een groot werk met centraal een bruidspaar met twee bruidskindjes. Dit werk is echter niet van haar hand. Het gaat om een vergroting van een veel kleiner werk van haar dat rechts opgehangen is bij het binnenkomen van de zaal. Het was haar wens dat dit werk op groot formaat zou gekopieerd worden. Dirk MICHIELS, leraar aan de Stedelijke Kunstacademie, voerde het werk uit in 1975, onder supervisie van Alice FREY zelf. Dit grote werk mist echter monumentaal karakter. Het is een geschilderde collage met scènes en figuren uit onze badstad rond een bruidspaar.

GEMEENTERAADSZAAL

Tegenover de trouwzaal ligt de gemeenteraadszaal waar elke vierde vrijdag van de maand de gemeenteraad plaatsvindt. Zo'n gemeenteraad bestaat uit twee delen : een gesloten vergadering en een open vergadering die toegankelijk is voor het publiek. Vooraan zitten de burgemeester en de schepenen. Voor hen zitten rechts en links de andere gemeenteraadsleden van de meerderheid en de oppositie. Achteraan staan er banken voor het publiek.

De wanden zijn versierd met grote schilderijen van vorige burgervaders. Het zijn er 18 in totaal en ze zijn het werk van kunstschilder Emiel BULCKE. Hij werd geboren in Oostende in 1875. Op negenjarige leeftijd lieten zijn ouders hem inschrijven aan de Oostendse Academie, de

Ecole Industrielle. Algauw bleek dat Emiel artistiek onderlegd was. Hij zette dan ook zijn opleiding verder aan de Brugse Academie voor Schone Kunsten, de Brusselse Academie en de "Ecole des Beaux-Arts" in Parijs waar hij les kreeg van de beroemde portrettist Léon BAONNAT. Rond 1900 begon BULCKE's eigenlijke carrière. Hij wierp zich onmiddellijk op als portrettist, alhoewel hij ook talrijke genrestukjes, marines, landschappen en stillevenen schilderde. Welk genre hij ook beoefende, hij is steeds trouw gebleven aan het academisch realisme. Hij heeft zich nooit aangetrokken gevoeld tot of aangesloten bij de moderne kunststromingen.

Algauw kreeg Emiel BULCKE opdrachten vanwege het stadsbestuur : o.a. portretten "na overlijden" van burgemeesters, ter aanvulling van de bestaande portrettengalerij in het stadhuis. In 1901 was hij samen met o.a. James ENSOR één van de medestichters van de Oostendse filantropische instelling "Compagnie du Rat Mort". In 1905 aanvaardde hij een leerstoel als professor aan de Schaarbeekse "Ecole Industrielle". Hij ging er dan ook wonen alhoewel hij in Oostende een atelier behield (Rogierlaan 28 ;later Leon Spilliaertstraat 55).

Een tragisch gebeuren in het leven van Emiel BULCKE was de dood van zijn dochtertje DINAH in 1918. Ze was 12 jaar. Dit vroege heengaan heeft hij nooit echt kunnen verwerken. Na haar dood schilderde hij talrijke portretten van haar, vaak overladen met sentimentele symboliek.

Toen in 1940 het stadhuis verwoest werd door de bombardementen gingen de portretten van de burgemeesters in de vlammen op. In de jaren 1950 kreeg hij vanwege het Oostends stadsbestuur de omstreden opdracht om die portretten te reconstrueren. Een echt titanenwerk dat BULCKE voor heel wat documentatieproblemen plaatste, maar dat hij in 1956 tot een goed einde wist te brengen. Het zijn die nieuwe portretten in de gemeenteraadszaal hangen.

Sporadisch was hij ook actief als beeldhouwer. Hij boetseerde portretbustes en figuren en maakte enkele kleine bronzen sculpturen(o.a. het naakte vrouwenbeeld aan het Vuurkruisenplein).

In zijn leven borstelde BULCKE meer dan 1000 portretten gekenmerkt door een gedegen technisch meesterschap en een bijna fotografische nauwkeurigheid. Een genre dat in de smaak viel van de gegoede burgerij.

Emiel BULCKE stierf in 1963 in Schaarbeek.

Achtereenvolgens zien we de portretten van de volgende Oostendse Burgemeesters :

Jacques CHEVALIER

7 oktober 1641 - 22 september 1644

Arnold HUYS

14 september 1761 - 30 oktober 1778

André VAN ISEGHEM

1788 - 1794 en 1805 - 1814

Auguste WIELAND

1 mei 1797 - 29 juli 1798

Hij werd geboren in 1756 in Bâle (CH). Zijn vader was predikant.

Toen in 1793, 4 jaar na de Franse Revolutie, onze stad bezet was door de Fransen, werd Auguste WIELAND aangeduid om samen met 15 vertegenwoordigers van het "peuple libéré" een voorlopige gemeenteraad samen te stellen. Op 10 floreal van het jaar V (=29/04/1797) werd hij door de Franse bezetter aangesteld als burgemeester. De 7e frimaire van het jaar VI (=27/11/1797) wilde hij zijn ontslag geven doch dit werd niet aanvaard door het Directoire. Pas de 22 thermidor van het jaar VI (=09/08/1798)

werd zijn ontslag aanvaard. Auguste WIELAND trok zich terug in Westkerke als boer. Hij werd er ook begraven. Ondanks zijn verlangen om het burgermeesterschap te verlaten oefende hij gedurende zijn korte ambtstermijn zijn functie plichtsbewust uit. Hij trad dan ook zeer koelbloedig op tijdens de Engelse bombardementen op 19 mei 1798. Een halfuur na het begin van die bombardementen riep hij de gemeenteraad bijeen en vergadert dan ook onafgebroken onder de bommenregen. De Engelsen kregen wel voet aan wal maar werden teruggedreven door de troepen van Général Muscar.

Thomas BLAKE

20 januari 1801 - 24 april 1805

Charles de DELMOTTE

9 augustus 1814 - 22 mei 1821

Jean-Baptiste-Henri SERRUYS

21 augustus 1821 - 13 november 1830

Hij werd geboren in 1754 in Torhout uit een familie van handelaars die in de jaren 1780 naar Oostende verhuisde. Toen kende de stad een enorme expansie na de uitroeping van Oostende Vrijhaven door de Oostenrijkse keizer Jozef II

Hij studeerde voor advocaat waarbij hij zich specialiseerde in het pleiten van commerciële kwesties. Algauw verwierf hij een grote faam als jurist. In 1796 werd hij benoemd tot thesaurier van de stad en tot vrederechter (tot 1807).

Als politicus verdedigde hij de belangen van de Oostendse handelaars. Vandaar dat hij in 1815 positief stond tegenover de oprichting van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. De Noordelijke Nederlanden kenden een bloeiende internationale handel en bezaten talrijke koloniën. Door Noord en Zuid te verenigen verwachtte Jean-Baptiste dat de haven van Oostende zich voorspoedig zou kunnen ontwikkelen. Hij was dus eigenlijk enkel "arangist" omwille van de economische handelsbelangen

voor onze stad. In 1817 werd hij gemeenteraadslid en in 1821 burgemeester van Oostende. Toen in augustus 1830 de Belgische Revolutie uitbrak was hij dan ook niet geneigd om die revolutie met veel vuur te verdedigen. Als burgervader liet hij de burgerwacht ontwapenen en de controle over de stad door het geregeld garnizoen overnemen wat hem niet in dank werd genomen door de patriottistische kernen.

In 1830 trad hij af als burgemeester doch bleef actief op nationaal politiek vlak, waar hij zich uiteindelijk zonder problemen verzoende met de nieuwe situatie van het onafhankelijke België.

Hij stierf op 6 november 1833 in Brussel aan een beroerte.

Jean-Baptiste LANSZWEERT

1830 - 1836

Henri-Francois SERRUYS

12 oktober 1836 - 31 december 1860

(Oostende, 10.12.1796 - Oostende 12.11.1883)

Hij behoorde tot de unionistische strekking. Van beroep was hij handelaar. Hij was een neef van Burgemeester Jean-Baptiste SERRUYS.

Jean Ignace VAN ISEGHEM

(Oostende, 6.2.1816 - Oostende 17.2.1882).

Hij behoorde tot de liberale strekking. Van beroep was hij bankier en reder. Tevens was hij consul van Nederland.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 28.5.1856 - 1860

burgemeester : 29.12.1860 - 1882

volksvertegenwoordiger : 1848 - 1882

Charles JANSSENS

(Oostende 8.11.1822 - Oostende 4.9.1887).

Hij behoorde aanvankelijk tot de liberale strekking, maar in 1854 stapte hij over naar de katholieke strekking. Van beroep was hij griffier bij het handelsrechtbank.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 29.11.1851 - 1882

schepen : 30.6.1852 - 1863

burgemeester : 30.5.1882 - 1887

provincieraadslid : 1850 - 1882

volksvertegenwoordiger : 1882 - 1884

Jacques François Jean MONTAGNE

(Bredene 4.6.1847)

Van beroep was hij advocaat. Hij behoorde tot de liberale strekking.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 15.1.1879 - 7.2.1893 (ontslag)

schepen : 17.11.1879 - 1888

burgemeester : 25.9.1888 - 29.9.1892 (ontzet)

Alphonse PIETERS

(Oostende 29.5.1845 - Brussel 30.5.1912)

Hij behoorde tot de liberale strekking

Van beroep was hij brouwer. Tevens was hij majoor bij de burgerwacht (1887 - 1892)

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 1885 - 1888

schepen : 17.1.1888 - 1892

burgemeester : 1.10.1892 - 1912

volksvertegenwoordiger : 1892 - 1894

Auguste LIEBAERT

(Oostende 3.10.1856 - Gent 25.7.1927)

Hij behoorde tot de liberale strekking. Van beroep was hij handelaar. Tevens was hij consulaire agent in Canada van 1876 tot 1880.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 17.1.1888 - 1888

schepen : 16.10.1888 - 1912

burgemeester : 29.6.1912 - 1914

provincieraadslid : 1892 - 1914

bestendig deputé : 1903 - 1914

Edouard MOREAUX

(Oostende 7.9.1870 - Oostende 10.1.1958)

Hij komt uit een familie van zes kinderen. Zijn vader was aanvankelijk klerk, later bureauchef bij het Oostendse stadsbestuur. Zijn moeder, een onderwijzeres, werd directrice van de stadsschool in de Schippersstraat. In 1894 behaalde hij met grootste onderscheiding zijn diploma van dokter in de geneeskunde aan de VUB. Hij startte zijn praktijk en ontpopte zich zeer vlug tot een zeer populair geneesheer.

Hij behoorde tot de liberale strekking. Gedurende heel zijn politieke carrière was zijn grootste bekommernis gericht op een verbetering van de hygiënische toestand van de stad. Onder zijn impuls werd de organisatie van de gezondheidswerken doorgezet. Hij heeft een kapitale rol gespeeld in de aanvoer van drinkbaar Bocqwater naar de kust. Hij ijverde ook voor betere rioleringen. Hij was de stichter van de "Eigen Haard en "De Oostendse Haard", twee Oostendse sociale woningmaatschappijen. Hij streefde naar de bouw van een moderne kraaminrichting, nl. Clémence WANTE. Hij zorgde voor de uitbreiding van het gas- en electriciteitsnet.

Zijn levenswerk was uiteindelijk de bouw van de Oostendse Thermen met een eigen arterische put. In 1931 werd zijn droom verwezenlijkt.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 2.1.1908 - 1912

schepen : 1.1.1912 - 1920

burgemeester : 7.1.1920 - 21.5.1940

Henri SERRUYS

(Oostende 25.4.1888 - Oostende 25.1.1952)

Hij was een achterkleinkind van burgemeester Henri-François SERRUYS.

Hij behoorde tot de liberale strekking. Hij studeerde aan de Luikse universiteit waar hij in 1911 afstudeerde als burgerlijk ingenieur. In 1912 behaalde hij het diploma van burgerlijk elektrotechnisch ingenieur. Na de eerste wereldbrand was hij hoogcommissaris der Verwoeste Zuid-Westvlaamse Gemeenten.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 6.1.1933 - 1940

burgemeester : 18.5.1940 - 29.10.1941

9.9.1944 - 25. 1.1952

provincieraadslid : 1929 -1932

In oktober 1941 werd hij door de Duitse bezetter afgezet en vervangen door Albert VAN LAERE (31.10.1941 - 18.8.1943) en Honoré LOONES (21.2.1944 - 8.9.1944). Na de bevrijding werd hij terug tot burgemeester van de stad aangeduid. Onder zijn impuls werd onze badstad heropgebouwd en werd het huidige Kursaal opgetrokken.

Na zijn overlijden kwam er ook nog een groot legaat aan Oostende ten goede. Dit legaat maakt de bouw van een nieuw stedelijk ziekenhuis mogelijk. Het draagt dan ook zijn naam : Henri Serruys-ziekenhuis.

Louis VANDENDRIESSCHE

25 juni 1952 - 9 januari 1953

Adolphe VAN GLABBEKE

Hij was burgemeester van 16.1.1953 tot 6.2.1959. Daarnaast was hij ook de Belgische UNO-vertegenwoordiger. Hij heeft ook enkele keren een ministerportefeuille gehad o.a. als Minister van Justitie, Minister van Volksgezondheid en Gezin en Minister van Openbare Werken en Wederopbouw.

Toen hij Minister van Openbare Werken en Wederopbouw was riep hij op 20.9.1954 de Oostendse schepenen bij zich op zijn ministerie. Hij wees hen erop dat zijn kredieten voor 1954 nog niet op waren. Als de stad rap optrad kon ze hieruit munt slaan. De stad zou ettelijke miljoenen kunnen opstrijken om de stad te vernieuwen. De voorwaarde was echter dat voor 1.1.1954 (=102 dagen na de bijeenkomst op het ministerie) alle dossiers afgerond moesten zijn. De openbare uitbesteding moest voor 20.12.1954 uitgeschreven zijn. De uitvoerder voor 1.1.1955 aangeduid. Op amper drie maanden tijd werden de plannen opgesteld voor het Feest- en Kultuurpaleis en het Stedelijk Instituut voor Industrie, Techniek en Hotelwezen.

Rond die voor onze badstad slimme zet van minister VAN GLABBEKE kwam een hele politiek schandaal met als gevolg dat hij aftrad als minister.

VAN GLABBEKE stierf tijdens een missie op Zanzibar in 1959.

Johan PIERS

Oostende 13.6.1920

Hij behoorde tot de katholieke strekking

In 1944 studeerde hij af als doctor in de rechten aan de KUL. Burgemeester Piers, onherroepelijk verbonden aan de bouw van het Europacentrum, zal de geschiedenis ingaan als de burgervader van de fratsen en grappige anekdotes. Zo durfde hij het ooit aan op de trappen van de hall van het stadhuis met zijn burgerdegen te duelleren met de Lord Mayor van London. Een andere grappig voorval was toen PIERS uitgenodigd werd in Engeland om een nieuwe jachthaven in te wijden. Toen hij de schaar kreeg waar-

mee hij het erelint moest doorknippen deed hij alsof hij de lokken van de pruik van de Lord Mayor zou afsnijden.

Zijn politieke loopbaan :

gemeenteraadslid : 1941

schepen : 1953

burgemeester : 1959 -1980

volksvertegenwoordiger : 1949 - 1965

senator : 1965 - 1972

Minister van Toerisme en Openbaar ambt : 1966 - 1968.

Van deze 18 Oostendse burgervaders kregen er 4, na hun dood een straatnaam te Oostende. Het gaat om Henri SERRUYS, Charles JANSSENS, Alfonse PIETERS en Edouard MOREAUX. Henri SERRUYS is tevens een recordhouder ; gedurende 25 jaar was hij burgemeester (1836 - 1860).

Tegen de achterwand van de gemeenteraadszaal zien we één grote gravure. Het is een zicht op Oostende uit 1781. Het was de bedoeling dat die gravure de ganse wand zou innemen. Toen echter de meubels geplaatst werden stelde men vast dat het onderste gedeelte, het interessantste van de gravure niet meer zichtbaar was. Men was verplicht de bovenkant voor een deel af te zagen om zo de gravure één meter hoger te kunnen hangen.

COLLEGEZAAL

Via de hall op de eerste verdieping leiden twee grote doorgangen naar een lange gang. Op deze gang bevinden zich de kabinetten van de Burgemeester en Schepenen als ook de Collegezaal.

Tegen de wand zien we een grote gravure van Oostende uit de 18e eeuw. Daarnaast hangt een scheepsklok met als tekst "Godetia 13.6.1980". Het is een aandenken geschonken aan de stad toen zij het peterschap aanvaardde van het bevoorradingschip de "Goditia".

Links van de gravure biedt een deur toegang tot de collegezaal. Hier vergadert elke maandag het Schepencollege, dit is het bestuur van een gemeente bestaande uit de Burgemeester en de Schepenen (=wethouders).

De zaal is vrij sober uitgerust. Naast de portretten van het vorstenpaar is over een hele wand, deur inclusief, een enorme fotomozaïk aangebracht. De luchtfoto op schaal 1/25000 dateert van 1971 en werd gerealiseerd door PVBA Aero Surrey uit Sint-Niklaas. We zien een beeld van Groot Oostende en de omliggende kunstgemeenten. De gekleurde stippellijnen zijn de grenzen van de vroegere gemeenten die in 1971 fusioneerden met Oostende.

Vincent DUFLOU, gids "Lange Nelle"

Bronnen

CATTRYSSE J., 'Het stadhuis Oostende', z.j.

'Het nieuwe stadhuis te Oostende' in Bouwen en Wonen, 4, Brussel, 1956

HOSTYN N., 'Bulcke Emile" in Nationaal Biografisch Woordenboek, 9, Brussel, 1981, kol. 117-120

Catalogus 'Alice Frey' Kursaal Oostende, 27 juni - 31 augustus 1965, Oostende, 1965

HOSTYN N. 'Alice Frey' in Nationaal Biografisch Woordenboek, 10, Brussel, 1983, kol. 190-192

Catalogus 'Oostende gezien door Alice Frey', Museum voor Schone Kunsten, 27 juni - 31 augustus 1970, Oostende, 1970

FRANCOIS L. , 'Jean Baptiste Serruys, Oostends politicus en verdediger van handelsbelangen, in Genootschap voor Geschiedenis Handelingen, nr 3-4, 1988, p. 187-213

HANS P. 'Biografie van een politicus : Moreaux Edouard (1870-1958), Gent, 1981

ACCARAIN M. 'Auguste Wieland' z.p , z.j

'Henri SERRUYS', Stadsbibliotheek Oostende

VAN MEIR G., 'De risico's van het vak', in Humo, 10.5.1973